

Reflexe

Reflexe není – ostatně právě tak jako pojmovost – ničím pro vědomí, pro myšlení samozřejmým, ale vědomí (myšlení) se musí reflektování naučit, musí si je vštípit, musí si je učinit jakoby samozřejmostí, uvyknout mu jako samozřejmosti, jako jakési rutinní kontrolní činnosti. Občas – za určitých specifikovatelných okolností – může myšlení z této rutiny vypadnout. Tak např. náruživý hráč „propadne“ hazardní hře vlastně tím, že „vypne“ všechny kontrolní reflexe (je to jakýsi návrat do dětství, neboť děti se takto velmi snadno „noří“ do nějaké hry, až se v ní „ztrácejí“ – a to je zase de facto relikv z archaických dob). Podobně se to může mít s vášnivým zamilováním, kdy zamilovaný „snáší“ všelijaká příkoří ze strany milované bytosti prostě tak, že je buď vůbec nevnímá a nebere na vědomí, nebo je rychle zapomíná (ochotně „odpouští“). Částečné vypojení reflexe resp. určitých směrů reflexe můžeme pozorovat v situacích vysoké soustředěnosti na jedinou záležitost (obvykle se tomu říká, že „zapomínáme“ na čas, na okolnosti, na jiné povinnosti atd., ale to je chybné zjednodušení.) Souhrnně lze říci, že reflexe je potlačována a případně zcela vypojována všude tam, kde si neudržíme od toho, co myšlenkově nebo prakticky podnikáme, žádnou nebo jen malou distanci. To znamená, že taková distance je nezbytným předpokladem reflexe, a čím je distance pevnější, zakotvenější, tím víc se otvírají cesty intenzivních, do hloubky jdoucích reflexí. A protože vynález pojmů a pojmovosti znamená bytostné upevnění distance tím, že se (zprvu a na dlouhou dobu) začíná diferencovat mezi pojmem a skutečností oním pojmem míněnou, byla to teprve pojmovost, která uvolnila cestu celému vodopádu reflexí, k jakému došlo v evropském myšlení. Proto také došlo k tomu, že k evropské tradici náleží ona již běžně nevratná a prakticky nevyhnutelná proreflektovanost všeho našeho myšlení (dokonce i u nijak neškolených jedinců, kde se to ovšem neobejde bez nejrůznějších chyb, omylů a prohřešků).

(Písek, 950702-1.)